

امام خمینی (س) و مفاهیم اخلاقی

(۲۹)

خودسازی

اکبر سعیدی نژاد

سرشناسه	: سعیدی نژاد، اکبر، ۱۳۵۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: خودسازی / اکبر سعیدی نژاد
مشخصات نشر	: تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س)، مؤسسه چاپ و نشر عروج، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۵ ص.
شابک	: ISBN: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۲۱۲ - ۴۸۶ - ۲
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۱۳۳] - ۱۳۵؛ همچنین بصورت زیرنویس.
فروست	: امام خمینی (س) و مفاهیم اخلاقی: ۲۹.
موضوع	: خمینی، روح الله، رهبر انقلاب و بنیانگذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹ - ۱۳۶۸. - دیدگاه درباره خودسازی / خودسازی - جنبه های مذهبی - اسلام.
شناسه افزوده	: مؤسسه چاپ و نشر عروج.
رده بندی کنگره	: ۹ خ ۹ / ۵ / ۱۵۷۲ DSR
رده بندی دیویی	: ۹۵۵ / ۰۸۲۲۰۹۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۹۷۶۶۷۲

کد / م ۳۱۰۴

مؤسسه چاپ و نشر عروج

خودسازی

نویسندگان: اکبر سعیدی نژاد

ناشر: مؤسسه چاپ و نشر عروج (وابسته به مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (س))

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

قیمت: ۸۰۰۰ تومان

• فروشگاه شماره یک: خیابان انقلاب، بین ۱۲ فروردین و فخر رازی، پاساژ ظروفچی، تلفن: ۶۶۴۹۳۰۸۱ - دورنگار: ۶۶۴۰۰۹۱۵

• فروشگاه شماره دو: خیابان انقلاب، چهار راه حافظ، تلفن: ۶۶۷۰۱۲۹۷

• مراکز پخش: امور نمایندگیها و نمایشگاهها، تلفن: ۶۶۴۰۴۸۷۳

• امور سفارشات و بازرگانی، تلفن: ۶۶۴۸۹۱۶۰

• فروشگاه مجازی مؤسسه عروج www.oroujpub.com

نشانی الکترونیکی: pub@imam-khomeini.ir

<http://imam-khomeini.ir>

فهرست مطالب

۹.....	مقدمه ناشر.....
۱۱.....	مقدمه مؤلف.....
۱۳.....	پیش‌گفتار.....
۱۵.....	اهمیت خودسازی.....
۱۹.....	قرآن چراغ راه هدایت.....
۲۰.....	عظمت قرآن.....
۲۲.....	قرآن جامع فواید.....
۲۳.....	کسب ظرفیت برای فهم و بهره بردن از قرآن کریم.....
۲۶.....	راه‌های کسب ظرفیت از طریق قرآن.....
۲۸.....	تمسک به قرآن.....
۳۱.....	خودسازی و تهذیب نفس در آموزه‌های دینی.....
۳۲.....	۱. خودسازی و درک نور الهی.....
۳۴.....	۲. خودسازی، نجات از طغیانگری.....
۳۶.....	۳. خودسازی، لازمه سعادت بشر.....

- ۳۸ تزکیه، مقدم بر تعلیم «حکمت» و «کتاب»
- ۳۹ تزکیه برای فهم «کتاب» و «حکمت»
- ۴۲ رسالت اصلی انبیا
- ۴۴ تحقق خودسازی با ادیان الهی
- ۴۷ خودسازی همان «جهاد اکبر»
- ۵۱ شرایط و موانع خودسازی
- ۵۱ ۱. یقظه
- ۵۴ ۲. تفکر
- ۵۸ ۳. عزم
- ۶۲ ۴. نیت خالص
- ۶۳ موانع خودسازی و تزکیه نفس
- ۶۴ ۱. انجام گناه و کوچک شمردن آن
- ۶۵ ۲. حُب نفس
- ۶۸ حُب دنیا
- ۷۵ ۴. علم بدون عمل
- ۷۹ ارکان خودسازی و تزکیه و تهذیب نفس
- ۷۹ طهارت
- ۸۰ عبادت
- ۸۱ الف: انجام واجبات
- ۸۱ ب: استمرار در مستحبات
- ۸۲ اثبات دوست داشتن خداوند

۸۴		سحر خیزی و تهجد
۸۵		قضای نماز شب
۸۶		نکات مهم در خودسازی
۸۹		ابزار خودسازی (عبادت)
۹۰		۱. علم و ایمان
۹۱		۲. حضور قلب
۹۷		۳. فراغت وقت
۹۸		۴. فراغت قلب
۹۹		امور لازم برای خودسازی
۱۰۰		محاسبه
۱۰۱		مراقبه
۱۰۶		مشارطه
۱۰۹		مراحل تزکیه نفس
۱۱۲		گام‌های مهم در خودسازی
۱۱۲		۱. توبه
۱۱۸		۲. تذکر
۱۲۵		۳. توکل
۱۲۶		بهترین زمان خودسازی، تزکیه و تهذیب نفس
۱۲۹		نتیجه
۱۳۳		کتاب‌نامه

مادر بتها، بت نفس شماست
زآنکه آن بت مار واین بت اژدهاست

مقدمه مؤلف

خودسازی، فرایندی است که سیر و سلوک الی الله را امکان پذیر می کند. حال اگر نفس تزکیه شود، و در راستای ارزش های الهی قرار گیرد؛ فطرت انسان نیز در جهت ارزش های الهی قرار خواهد گرفت. در عالم دنیا طرفداران ارزش های غیر الهی، با «خود الهی انسان» دشمنی می ورزند؛ اما انسان موحد، سر به اطاعت خداوند دارد و نسبت به قدرت های غیر الهی، بی توجهی می کند. ولی بی توجهی به تزکیه نفس، موجب تهی شدن جامعه اسلامی، از محتوای آن می شود. در این صورت، جامعه به تدریج از ارزش ها فاصله می گیرد و از اسلام، تنها پوسته و ظاهری باقی می ماند.

همواره خودسازی و تزکیه نفس تمام ابعاد شخصیت حقیقی انسان را دربر می گیرد و کسی که بخواهد چنین شخصیت متعالی داشته باشد؛ باید به خودسازی روی آورد. از این رو اگر کانون عقل به تسخیر کانون دل

درآید، دست و پای انسان بسته می‌شود و امیال نفسانی طغیان می‌کند، که برای جلوگیری از این امر، خودسازی ضروری است.

بی‌تردید، تزکیه نفس یکی از بنیادی‌ترین رویکردهای امام خمینی رحمه الله در آثار ایشان است، که بر ضرورت آن در تمامی عرصه‌ها تأکید داشته‌اند.

از این رو می‌توان گفت: حضرت امام خمینی رحمه الله علاوه بر اینکه سیاست‌مداری قاطع و انقلابی بود، به عنوان مرجعی تام، مرجعیت و زعامت دینی را معنایی تازه بخشید و مربی بزرگ و معلمی نمونه بود که توانست با دریافتی عمیق و ژرف از مبانی تعلیم و تربیت الهی، در میدان سخت مجاهده نفس، خود را بیازماید و مراحل سیر و سلوک را با موفقیت پشت سر گذارد، و همزمان نیز به تربیت نسلی که بار اصلی انقلاب را بر دوش می‌کشد، همت گمارد.

در این نوشتار برآنیم تا مفهوم مهم خودسازی را، که یکی از زیربنایی‌ترین موضوعات زندگی حقیقی انسانی است، با استناد به منابع و آثار ایشان مورد بررسی قرار دهیم، زیرا مسأله اصلی حیات طیبه بشر در همه ادوار تاریخ، همین خودسازی و تزکیه نفس بوده، که موجبات سعادت او را فراهم آورده است.

اکبر سعیدی نژاد

پیش‌گفتار

از دیدگاه دین، انسان به سلوک معنوی، مسافری است که دارای مبدأ و مقصدی است. مبدأ او عالم خاک؛ و مقصدش لقاءالله می‌باشد. عالم خاک همین دنیای مادی است که انسان در آن زندگی می‌کند. این عالم برای او عالم حجاب است. انسان در ابتدا از همه چیز بی‌خبر است و خداوند متعال حجابی در جان او ایجاد کرده که حجاب «تعلق» نام دارد. از این رو، همه انسان‌ها در ابتدا «محبوب» به این جهان پا گذاشته‌اند که باید این حجاب کنار زده شود، تا به مقام و جایگاه واقعی انسانی خود برسند. خداوند سبحان در قرآن کریم، برای کنار زدن این حجاب‌ها، راه اصلی و مسیر حقیقی را نشان می‌دهد:

﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ﴾^۱؛ ما جن و انس را جز برای

عبادت کردن نیافریدیم.

تنهاترین راه کنار زدن حُجُب، خودسازی و تزکیه نفس است. تزکیه نفس در فرهنگ و معارف اسلامی، از منزلت و جایگاهی بس رفیع

برخوردار می‌باشد و به جهت آثار و فوایدی که برای انسان دارد مورد توجه تمام ملت‌ها و ادیان الهی بوده و آنان برای تحصیل این امر از روش‌های گوناگونی بهره می‌جسته‌اند. اهل کتاب یعنی یهود، نصارا و مجوس نیز به تزکیه نفس اهتمام زیادی می‌ورزیدند و در کُتب آنان دستورهای فراوانی برای اصلاح نفس و تهذیب آن از شهوات وجود دارد.

همواره انسان عاقل می‌داند که اعمال و رفتارش در سعادت و شقاوت دنیا و آخرت او بی‌تأثیر نیست، پس لازم است انسان برای رشد، تکامل و دوری از غرایز سرکش حیوانی، خودسازی کند و به اصطلاح «جهاد اکبر» انجام دهد، زیرا خودسازی، تزکیه و تهذیب نفس، انسان را به خودش آشنا می‌کند و گرد و غبار غفلت را از چشم، برمی‌دارد.

در اندیشه امام خمینی رحمه الله خودسازی به معنای تزکیه و مصفا کردن نفس از ظلمات، آلودگی‌ها و هواهای نفسانیه است.^۱

در بیانی دیگر خودسازی به معنای زدودن غیر خدا از دل و جان است. امام خمینی رحمه الله در این باره فرموده‌اند:

اولیای خدا، آن چیزی که پیششان مهم بود، تهذیب نفس بود و دل‌کندن از غیر خدا، و توجه به خدا.^۲

۱. ر.ک: صحیفه امام، ج ۱۴، ص ۳۸۸.

۲. صحیفه امام، ج ۱۷، ص ۴۹۳.